

Pozměňovací návrh poslance Jana Hamáčka ke sněmovnímu tisku č. 1230 – vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Návrh zákona upravit takto:

1. *V názvu zákona doplnit na konci slova „, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů“.*
2. *Čl. I uvést v tomto znění:*

„Čl. I

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 314/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 463/2012 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 183/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 212/2016 Sb., zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 150/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 191/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 244/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 469/2020 Sb. a zákona č. 540/2020 Sb., se mění takto:

1. V § 32 se na konci odstavce 4 doplňuje věta „Pokud dítě zemřelo po dosažení 5 let věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečovala o dítě od jeho narození do jeho úmrtí; ustanovení věty první a druhé tím nejsou dotčena.“
2. Za § 34 se vkládá nový § 34a, který zní:

„§ 34a

(1) Výše procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 29 odst. 1, 2 nebo 3 nebo podle § 31, se na žádost zvyšuje ode dne, od něhož se tento důchod přiznává, za každé dítě, které pojištěnec vychoval.

(2) Zvýšení za 1 vychované dítě činí od 1. ledna 2023 částku 500 Kč měsíčně. Částka zvýšení za 1 vychované dítě se zvyšuje od 1. ledna kalendářního roku tak, že částka zvýšení za 1 vychované dítě platná od 1. ledna předchozího kalendářního roku se zvýší o tolik procent, o kolik se zvyšuje procentní výměra vypláceného starobního důchodu podle § 67 odst. 8 nebo odst. 9. Pokud v předchozím kalendářním roce došlo k mimořádnému zvýšení vyplácených důchodů, přičte se k počtu procent podle věty druhé ještě tolik procent, o kolik se zvýšila procentní výměra vypláceného starobního důchodu podle § 67 odst. 10. Částka zvýšení za 1 vychované dítě se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

(3) Dítě se pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle odstavce 1 (dále jen „zvýšení za vychované dítě“) považuje za vychované, jsou-li splněny podmínky výchovy dítěte podle § 32 odst. 4; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečuje nebo pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení za vychované dítě současně započítat více osobám; vychovávalo-li dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu. Při zvýšení za vychované dítě se přihlíží jen k výchově toho dítěte, které jako vychované pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu; není-li tato podmínka splněna, zvýšení za vychované dítě nenáleží.

(4) Zvýšení za vychované dítě nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.“.

3. V § 56 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Byla-li procentní výměra starobního důchodu snížena o částku zvýšení za vychované dítě pro neposkytnutí součinnosti ke zjištění, která osoba osobně pečovala o dítě v největším rozsahu, a zjistí-li se, že pojištěnec o dítě v největším rozsahu

- a) nepečoval, zvýšení za vychované dítě se odejme ode dne, od něhož byla procentní výměra starobního důchodu z tohoto důvodu snížena,
- b) pečoval, procentní výměra starobního důchodu se znovu upraví o zvýšení za vychované dítě a část důchodu, která nebyla vyplacena, se doplatí.“.

Dosavadní odstavce 4 a 5 se označují jako odstavce 5 a 6.

4. § 57 zní:

„§ 57

Zjistí-li se, že procentní výměra starobního důchodu byla zvýšena za vychované dítě neprávem, neboť o dítě pečovala ve větším rozsahu jiná osoba, nebo o dítě pojištěnec nepečoval v rozsahu potřebném pro splnění podmínky výchovy dítěte, starobní důchod se sníží, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplacen. Procentní výměra starobního důchodu se podle věty první sníží o částku zvýšení za vychované dítě platnou ke dni, od něhož se toto snížení provádí.“.

5. Za § 67b se vkládá nový § 67c, který zní:

„§ 67c

(1) Při zvýšení důchodů v pravidelném termínu v roce 2022 se k částce zvýšení procentní výměry důchodu stanovené podle § 67 přičte částka 300 Kč.

(2) Jsou-li splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů, náleží dodatečná částka zvýšení podle odstavce 1 k procentní výměře toho důchodu, který se vyplácí v plné výši (§ 4 odst. 2 věta první).“.

6. V § 107 odst. 1 se za písmeno c) vkládá nové písmeno d), které zní:

„d) výši částky zvýšení za 1 vychované dítě podle § 34a odst. 2 pro kalendářní rok,“.

Dosavadní písmena d) a e) se označují jako písmena e) a f).

7. V § 108 odst. 1 se písmeno a) zrušuje.

Dosavadní písmena b) až d) se označují jako písmena a) až c).

3. Za čl. I vložit nový čl. II tohoto znění:

„Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, se zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojistětec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 2 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.
2. Starobní důchody, na které vznikl nárok před 1. lednem 2023 podle § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se zvýší podle bodu 1, jen pokud nárok na starobní důchod podle § 29 odst. 1, 2 nebo 3 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zanikl před 1. lednem 2023 podle § 58 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, z důvodu, že starobní důchod, na který vznikl nárok podle § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nebo invalidní důchod přiznaný před dosažením věku 65 let byl vyšší. Ustanovení věty první platí obdobně, došlo-li k zániku nároku na starobní důchod z důvodu souběhu nároku na jeho výplatu s nárokem na výplatu invalidního nebo částečného invalidního důchodu podle právních předpisů platných před 1. lednem 1996.
3. Podmínky výchovy dítěte se pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojistěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala

v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.

4. Pokud byl důchodový věk stanoven se zohledněním vychovaných dětí, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku. O tomto zvýšení se nevydává písemné rozhodnutí; poživatel důchodu obdrží o tomto zvýšení písemné oznámení s tím, že ustanovení § 86 odst. 2 věty druhé zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použije obdobně.
5. Nejedná-li se o případ uvedený v bodě 4 věty první, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 na základě písemné žádosti podané na předepsaném tiskopisu. V této žádosti se uvádějí údaje o vychovaných dětech a o době a rozsahu osobní péče o dítě a čestné prohlášení, že osoba pečovala o dítě v největším rozsahu a že nenastala překážka pro zvýšení starobního důchodu uvedená v bodě 3 věty poslední; údaje o vychovaných dětech lze doložit rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti. Tento tiskopis obsahuje též poučení o důsledcích uvedení nepravdivých údajů. Žádost se podává v případě starobních důchodů přiznaných před 1. lednem 2023 nejpozději do 31. prosince 2024; žádost lze podat nejdříve 1. září 2022 s tím, že pro žádosti podané před tímto dnem se použije obdobně ustanovení § 83b odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Pokud rozhodnutí, na jehož základě zanikl nárok na starobní důchod podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, z důvodu souběhu nároků na výplatu důchodů podle § 58 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nabylo právní moci po 31. prosinci 2022, může poživatel starobního důchodu uvedeného v bodě 2 podat žádost o zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 též do 2 let ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí. Nebyla-li žádost podána ve lhůtách uvedených ve větě čtvrté nebo páté, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží. Podává-li se po 31. prosinci 2022 žádost o přiznání starobního důchodu ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvyšuje se starobní důchod podle bodu 1 jen za výchovu toho dítěte, které pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu, s tím, že věta druhá platí obdobně; není-li tato podmínka splněna, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží.
6. Vyplácí-li se procentní výměra starobního důchodu v upravené výši podle § 61 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, upraví se obdobně též zvýšení za vychované dítě náležející podle bodu 1.
7. Byl-li starobní důchod zvýšen podle bodu 1 a zjistí-li se, že o dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku, osobně pečovala ve větším rozsahu jiná osoba, která požádala o zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nebo podle § 34a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, z důvodu, že vychovala totéž dítě v největším rozsahu, zvýšení starobního důchodu za vychované dítě podle bodu 1 nenáleží a starobní důchod se sníží; přitom se postupuje podle § 57 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

8. Zanikl-li nárok na starobní důchod podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, před 1. lednem 2023 podle § 58 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, z důvodu, že invalidní důchod přiznaný před dosažením věku 65 let byl vyšší, a po 31. prosinci 2022 vznikne nárok na starobní důchod podle § 61a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, zvýší se procentní výměra tohoto starobního důchodu ode dne vzniku nároku za dítě, které pojištěnec vychoval, podle právních předpisů účinných v den, v němž vznikl nárok na tento starobní důchod. Žádost o zvýšení starobního důchodu za vychované dítě podle § 34a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se podává nejpozději do 2 let ode dne vzniku nároku na starobní důchod podle § 61a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, nebo do 2 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí, na jehož základě zanikl nárok na starobní důchod podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; nebyla-li tato žádost podána v těchto lhůtách, zvýšení za vychované dítě nenáleží.
9. Částka zvýšení za 1 vychované dítě se podle § 34a odst. 2 věty druhé zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, zvýší poprvé od 1. ledna 2024.“

4. *Nad čl. I vložit označení části a nadpis části:*

„ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění“.

5. *Za část první vložit novou část druhou tohoto znění:*

„ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. III

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 93/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 133/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 159/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 411/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 265/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., nález Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona

č. 270/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 177/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 313/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 136/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 251/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 195/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 92/2018 Sb., zákona č. 335/2018 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 164/2019 Sb., zákona č. 228/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 255/2020 Sb. a zákona č. 540/2020 Sb., se mění takto:

1. V § 6 odst. 4 písm. a) bod 14 včetně poznámky pod čarou č. 86 zní:

„14. ve sporu o to, která osoba pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte⁸⁶⁾ osobně pečovala o dítě v největším rozsahu; tento spor vzniká, má-li být na základě žádosti pojištěnce zvýšena procentní výměra starobního důchodu za vychované dítě, k jehož výchově již bylo nebo má být přihlédnuto při zvýšení procentní výměry starobního důchodu u jiného pojištěnce, který trvá na tom, že o dítě pečoval v největším rozsahu,

⁸⁶⁾ § 34a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Čl. II body 1 a 3 zákona č. .../2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.“

2. V § 7 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno i), které zní:

„i) místem trvalého pobytu, popřípadě jde-li o cizince, místem hlášeného pobytu^{9a)} v České republice, osoby, na základě jejíž žádosti vznikl spor uvedený v § 6 odst. 4 písm. a) bodě 14.“

3. V § 16c odst. 2 se za písmeno v) vkládá nové písmeno w), které zní:

„w) jméno, příjmení, rodné číslo a datum narození dítěte, které se považuje za vychované, s údaji o osobě, u níž se toto dítě považuje za vychované, v rozsahu uvedeném v písmenech a) až c), e), f) a h),“

Dosavadní písmeno w) se označuje jako písmeno x).

4. V § 53 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Okresní správa sociálního zabezpečení je v případě sporu o to, která osoba pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte osobně pečovala o dítě v největším rozsahu, oprávněna vyzvat osobu, které byla nebo má být zvýšena procentní výměra starobního důchodu za vychované dítě, aby poskytla potřebnou součinnost ke zjištění osoby osobně pečující o dítě v největším rozsahu, zejména aby poskytla potřebná vysvětlení, doložila rozhodné skutečnosti nebo sdělila, že souhlasí s tím, že o dítě osobně pečovala v největším rozsahu jiná osoba; tato osoba je povinna výzvě vyhovět ve stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než 15 dnů ode dne obdržení výzvy. Neposkytne-li tato osoba součinnost podle věty první, může být procentní výměra starobního důchodu snížena o částku odpovídající zvýšení za výchovu dítěte, pokud byla ve výzvě na tento následek upozorněna.“.

5. V § 83 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) V žádosti o přiznání starobního důchodu je občan povinen uvést, zda žádá o zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte podle § 34a zákona o důchodovém pojištění.“.

Dosavadní odstavec 4 se označuje jako odstavec 5.

6. Za § 84 se vkládá nový § 84a, který včetně nadpisu zní:

„§ 84a
Prokazování výchovy dítěte

Výchova dítěte se pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu⁸⁶⁾ prokazuje čestným prohlášením a rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti, a to při sepsání žádosti o důchod. Čestné prohlášení se podává na předepsaném tiskopise; v čestném prohlášení se uvádějí údaje podle § 85 odst. 4, prohlášení, že osoba pečovala o dítě v největším rozsahu, a prohlášení, že nenastala překážka pro zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle § 34a odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. Tento tiskopis obsahuje též poučení o důsledcích uvedení nepravdivých údajů.“.

7. V § 110 odst. 4 se na konci textu věty druhé doplňují slova „; ustanovení § 83 odst. 4 platí obdobně“.

6. *Dosavadní čl. II včetně nadpisu nahradit tímto zněním:*

„ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

Čl. IV

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2023, s výjimkou ustanovení čl. II bodu 5, které nabývá účinnosti dnem 1. září 2022, a ustanovení čl. I bodu 5 a čl. III bodu 3, která nabývají účinnosti dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.“.

Odůvodnění pozměňovacího návrhu

Pozměňovací návrh přináší do oblasti základního důchodového pojištění nový institut zvýšení starobního důchodu za vychované děti, tzv. výchovné, jehož účelem je posílit důchodové nároky osob, které v průběhu svojí pracovní kariéry zajišťovaly výchovu dětí.

Smyslem výchovného je ocenit osoby, které získaly významnou zásluhu z hlediska budoucnosti financování základního důchodového pojištění tím, že dlouhodobě zajišťovaly výchovu dítěte, čímž se (obvykle) postaraly o přínos nového pojištěnce do systému. Výchovné je koncipováno jako finanční částka v pevně stanovené výši (počáteční hodnota je 500 Kč), o kterou se zvýší procentní výměra starobního důchodu pojištěnce (muže či ženy), který zajišťoval výchovu konkrétního dítěte v největším rozsahu. V případě péče o více dětí se tato částka násobí počtem těchto dětí.

Vzhledem k tomu, že osobami, které výchovu dětí v největším rozsahu zajišťovaly, jsou převážně ženy, docílí se tímto opatřením částečného snížení často kritizovaného rozdílu mezi průměrným starobním důchodem žen a mužů. Opatření směřuje jak na důchody, které budou přiznávány v budoucnu, tak na důchody přiznané v období před datem účinnosti nové právní úpravy.

Pozměňovací návrh reaguje na skutečnost, že průměrný starobní důchod žen je nižší než průměrný starobní důchod mužů. Např. ze srovnání statistických údajů zjišťovaných k měsíci květnu roku 2021 vyplývá, že vyplácený průměrný starobní důchod muže činil 17 080 Kč, zatímco průměrný starobní důchod ženy činí 14 873 Kč, rozdíl tedy činí 2 207 Kč (tj. cca 12,9 %) v neprospěch žen. Tento stav, i když jeho příčiny vznikly a existují mimo základní důchodové pojištění, lze považovat za obtížně společensky obhajitelný a dlouhodobě udržitelný, neboť okamžité náklady na financování základních životních potřeb jsou u žen i mužů v zásadě stejné.

Lze kvalifikovaně odhadovat, že hlavní příčiny rozdílu jsou tyto:

- rozdílná úroveň odměňování na trhu práce (a tím i nižší vyměřovací základ),
- nižší důchodový věk žen (a tím i kratší doba pojištění),
- u žen se třemi a více dětmi odlišné chování na trhu práce vykazující s výrazně větší pravděpodobností delší přerušení pracovní kariéry nad rámec uznatelné péče do 4 let věku dítěte.

Ačkoliv část rozdílné úrovně důchodů mužů a žen bude postupně eliminována probíhajícími sjednocením důchodového věku u obou pohlaví nebo snižováním rozdílu v odměňování mužů a žen (tzv. „gender pay gap“) posilováním principů rovných příležitostí a rovného odměňování za práci v oblasti trhu práce, lze odhadovat, že k úplnému odstranění rozdílu ve výši důchodů by nejspíše nedošlo ani do budoucna. Z hlediska postavení žen a jejich mateřské role ve společnosti je třeba reflektovat objektivní a stěží změnitelnou skutečnost, že v jejich případě má výchova dětí závažnější dopad na jejich pracovní kariéru, a tedy i na konečnou výši důchodu. Ačkoliv výchovu dětí nepochybně zajišťují velmi zodpovědně a efektivně i muži, lze kvalifikovaně odhadovat, že u žen dominují ty složky výchovy, které mohly s ohledem na svůj charakter negativně ovlivnit délku doby zaměstnání a výdělky pečující osoby, tj. kdy péče musela být zajišťována „na úkor“ možné pracovní aktivity (ženy pečující o děti ve větší míře vykonávají rutinní a méně finančně ohodnocená zaměstnání, popř. zaměstnání s kratšími pracovními úvazky, která jsou navíc přerušována překážkami v práci z důvodu potřeby péče o dítě). V kariérách

mužů se tyto aspekty obvykle nevyskytují a v tomto ohledu je tedy jejich postavení obecně příznivější.

Již současná právní úprava v oblasti základního důchodového pojištění obsahuje nástroje, jejichž smyslem je adekvátně reagovat na výše uvedené skutečnosti, které se týkají osob pečujících o děti. Jedná se především o již zmíněné až dosud platné a u podstatné části společnosti stále aplikované snížení hranice důchodového věku žen (§ 32 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, dále jen „ZDP“). Podle současné tabulky důchodového věku, která je přílohou ZDP, bude určitá diferenciací z důvodu výchovy dětí pokračovat až do roku 2036, teprve v roce 2037 bude důchodový věk jednotný pro všechny osoby. Snížení důchodového věku je vnímáno jako instrument, který ženám přináší značné zvýhodnění – přestože se ženy statisticky dožívají podstatně vyššího věku než muži, umožňuje se jim odejít do důchodu v mladším věku a začít tak dříve čerpat prostředky ze základního důchodového pojištění. To vše za účelem ocenění jejich dřívější snahy o výchovu nového jedince, u něhož se předpokládá, že se později stane plátcem příspěvků do základního důchodového pojištění. Tato tradiční koncepce však s sebou nese přinejmenším dva významné problematické aspekty, a sice:

- ženy, které této možnosti využijí, mají obvykle nižší důchody než muži, neboť do data přiznání důchodu objektivně nemohly získat tolik doby pojištění, a náleží jim proto menší počet procent z výpočtového základu, než mužům;
- tato forma ocenění se za žádných okolností nevztahuje na muže, byť v pracovních kariérách řady z nich (např. těch, kteří odvodili nebo jimž bylo dítě svěřeno po rozvodu do výchovy) je možno sledovat stejné negativní jevy jako u žen. Tento zásadní problém z hlediska zásad rovnosti a zákazu diskriminace se stal v minulosti předmětem soudního přezkumu, a to nejen na úrovni Ústavního soudu ČR, ale též na úrovni Evropského soudu pro lidská práva. V obou případech byla česká právní úprava, zjednodušeně řečeno, označena v tomto ohledu za diskriminační, s tím, že tolerovat ji lze jen proto, že obsahuje mechanismus postupného odstranění této diskriminace (tj. postupné sjednocení důchodového věku).

Dalším institutem, jímž současná právní úprava reaguje na postavení osob pečujících o děti, je hodnocení doby péče jako náhradní doby důchodového pojištění a současně jako doby vyloučené [§ 5 odst. 2 písm. c), § 12 a § 16 odst. 4 písm. e) ZDP]. Tyto instituty nelze označit jako oceňovací, ale spíše jako ochranné. Jejich primárním smyslem není zvýhodnit pečující osoby ve srovnání s ostatními, ale má se dosáhnout toho, aby pečující osoby nebyly v důsledku péče znevýhodněny, tj. aby jejich postavení nebylo v důsledku péče horší než postavení osob, které o děti nepečují. Z toho důvodu se tradičně na osoby, které pečují o dítě ve věku do 4 let, nahlíží stejně, jako by i nadále vykonávaly bez přerušování svoji ekonomickou aktivitu, na kterou po ukončení péče opět naváží. Doba této péče se proto započítává do celkové získané doby pojištění ve stejném rozsahu, jako doba výdělečné činnosti, přestože během této doby není nikým placeno pojistné do základního důchodového pojištění. Absence příjmu z výdělečné činnosti z důvodu péče o dítě ve věku do 4 let se řeší pomocí vyloučených dob, což znamená, že toto bezpříjmové období se odečte z celkové délky rozhodného období a výdělkový průměr pojištěnce se tedy vypočítává pouze z tzv. okolních příjmů, tj. z příjmů, jichž dosahoval před započítáním péče a po ukončení péče. Výdělkový průměr pojištěnce se tedy nerozměňuje do období, v němž žádných příjmů nebylo dosahováno, zpomalení dynamiky osobních příjmů, nebo dokonce jejich pokles, ke kterému zpravidla po období péče o děti dochází, však tento institut kompenzovat nemůže.

Na rozdíl od snížení důchodového věku mohou výhod tohoto kompenzačního instrumentu využít nejen ženy, ale i muži, avšak až za dobu péče vykonávanou od účinnosti ZDP, tj.

od 1. ledna 1996. Právní úprava však nepřipouští, aby konkrétní doba péče o konkrétní dítě ve věku do 4 let byla pro důchodové účely hodnocena více osobám. Podle § 14 odst. 2 ZDP tutéž dobu péče o dítě podle § 5 odst. 2 písm. c) ZDP nelze započítat současně více osobám; pečovali o dítě současně více osob, započte se tato péče jako náhradní doba pojištění té osobě, která pečovala v největším rozsahu. Podle § 85 odst. 3 a 4 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, se výchova dítěte a péči o dítě do 4 let věku dokládá čestným prohlášením při uplatnění žádosti o důchod a rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti; čestné prohlášení se podává na předepsaném tiskopisu.

Stav po nabytí účinnosti navrhovaného opatření

Za účelem zmírnění negativních dopadů výchovy na celkovou výši starobního důchodu pečujících osob se ukazuje jako potřebné konstruovat nad rámec současných institutů další oceňovací opatření, které má potenciál zajistit další poměrně významné posílení důchodových nároků těchto osob. Z hlediska proveditelnosti a srozumitelnosti pro pojištěnce se jako nejvhodnější jeví přiznat jim jako součást standardně vypočtené procentní výměry starobního důchodu ještě pevnou částku jako „bonus za vychované dítě“. Výše této částky je stanovena paušálně, bez ohledu na předchozí příjmy či pracovní kariéru dané osoby, jde tedy o ocenění v rovné výši pro každého pojištěnce. Výhodou je i to, že tento způsob ocenění lze ve většině případů automatizovaně aplikovat i na důchody již přiznané, přesto bude třeba několik desítek tisíc případů vyřídit jednotlivě.

Výchovné je, na rozdíl od snížení důchodového věku, koncipováno jako nárok genderově neutrální. Vázat tento nárok na splnění podmínky výchovy dítěte tak, jak je definována ve stávající právní úpravě (§ 32 odst. 4 ZDP a § 4 prováděcí vyhlášky č. 284/1995 Sb., dále jen „vyhláška“), by bylo diskriminační vůči mužům, neboť s institutem „výchovy dítěte“ se až dosud v základním důchodovém pojištění pracuje výlučně ve vztahu k ženám. Zatímco nárok na snížení důchodového věku zůstane dočasně zachován i nadále pouze pro ženy, nárok na výchovné vznikne i mužům, jestliže zajišťovali výchovu dítěte sami nebo ve větším rozsahu než ženy. Podmínky pro uznání dítěte za vychované budou v zásadě stejné, jaké platí pro účely snížení důchodového věku žen. Bude se tedy vyžadovat, aby osoba tj. (muž i žena) před datem přiznání starobního důchodu osobně pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků, s tím, že pokud se ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, postačí, pokud pečovala aspoň po dobu pěti roků a nepřestala o dítě pečovat před dosažením jeho zletilosti.

Prokazování výchovy bude probíhat za využití čestného prohlášení, a to jak pro muže, tak pro ženy. Text čestného prohlášení musí být formulován tak, aby z něj bylo možné co nejlépe určit, kdo pečoval o dítě ve větším rozsahu, neboť jen taková osoba bude mít nárok na to, aby procentní výměra jejího starobního důchodu byla navýšena o výchovné. Na druhé straně může vhodně koncipované čestné prohlášení posloužit jako významný důkaz existence odpovědnosti za přeplatek na dávce, pokud se později prokáže, že údaje v něm uvedené byly zjevně nepravdivé. Aby se co nejvíce zamezilo účelovému jednání na straně osob zajišťujících výchovu, bude možno o hodnocení výchovy pro důchodové účely požádat jen při podání žádosti o přiznání důchodu.

Počáteční hodnota zvýšení důchodu za vychované dítě (tj. jeho hodnota ke dni přiznání důchodu) se bude automaticky všeobecně navyšovat v závislosti na růstu statistických ukazatelů, a to ve stejné procentní výši a stejném termínu, v jaké (v jakém) bude prováděna pravidelná valorizace důchodů, s tím, že pokud v mezidobí došlo také k mimořádné valorizaci, přičte se její valorizační procento k procentu valorizace pravidelné; aktuální hodnota výchovného bude vždy vyhlášována příslušným prováděcím právním předpisem. Poté, co se toto zvýšení stane součástí

procentní výměry již přiznaného starobního důchodu, bude se jeho hodnota navyšovat v rámci řádné či mimořádné valorizace celého důchodu.

Z hlediska nároku na zvýšení starobního důchodu za vychované dítě není rozhodné, zda starobní důchod, k němuž se toto zvýšení přiznává, je tzv. řádný, odložený nebo předčasný starobní důchod ani to, zda procentní výměra je vypočtena běžným způsobem nebo zvýhodněně za výkon práce v preferovaných pracovních kategoriích nebo za práci v hornictví pod zemí v hlubinných dolech. Podobně, jako je tomu již v současnosti u hodnocení výchovy pro účely snížení důchodového věku žen, nebude se ani při posuzování nároku na zvýšení starobního důchodu za vychované dítě v individuálních případech zkoumat, zda prvotní důvod pro bonifikaci za výchovu byl naplněn, tedy zda společenský efekt v podobě přínosu nového pojištěnce do základního důchodového pojištění skutečně nastal. Výchovné se tedy přizná i v případě, že dítě, jehož výchova má být hodnocena, zemřelo, není ekonomicky aktivní, popř. je ekonomicky aktivní mimo území ČR, nebo se odstěhovalo natrvalo do zahraničí. Rozhodné nebude ani to, zda výchova byla realizována na území ČR (resp. bývalého Československa) anebo ve smluvní či nesmluvní cizině.

Na druhé straně, výchovné je určeno pouze osobám, které splnily podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod. Nebude tedy náležet poživatelům invalidních důchodů ani starobních důchodů, které byly přiznány za podmínek důchodu invalidního (§ 29 odst. 4 ZDP), ani osobám, jejichž invalidní důchod se pouze „transformoval“ do starobního důchodu (§ 61a ZDP), jestliže nespĺnily podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod. V případech s mezinárodním prvkem se zvýšení za vychované děti bude dít stejným způsobem jako procentní výměra důchodu, nevyplývá-li z mezinárodní smlouvy něco jiného.

Pozměňovací návrh počítá s přiznáním zvýšení za vychované děti i k těm starobním důchodům, které byly přiznány před datem jeho účinnosti. Finanční účinnost je zde z administrativních důvodů navrhována až od splátky důchodu splatné v lednu 2023. Z hlediska proveditelnosti a plynulosti výkonu agend v působnosti České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) i ostatních orgánů sociálního zabezpečení je nezbytné vyvinout snahu o to, aby bylo možno vyřešit co nejvíce těchto případů automatizovaně. Plátcí důchodu až dosud průběžně nesledovali a neevidovali informaci o výchově dětí u mužů, protože k tomu neměli žádný zákonný důvod. Důvod k vedení této evidence byl pouze u žen. U většiny poživatelů starobního důchodu tedy plátce důchodu informaci o počtu vychovaných dětí eviduje a lze ji tedy využít pro účely zvýšení důchodu za vychované děti z moci úřední. Z hlediska proveditelnosti se proto jeví vhodné zavést ve vztahu k již vypláceným důchodům vyvratitelnou právní domněnku (založenou na empirickém základě), že osobou, která zajišťovala péči o děti ve větším rozsahu, je primárně žena. Ženám, které splní zákonem definovaná kritéria (výchova příslušného počtu dětí), se tedy již přiznaný starobní důchod zvýší automatizovaně a bez nutnosti podávat žádost, tj. způsobem, který související administrativní zátěž redukuje na minimum. U mužů je zavedení stejného procesního režimu nereálné, neboť u mužů nemá ČSSZ ve svých evidencích žádná data o výchově dětí, a proto u nich není objektivně jiná možnost než přiznání výchovného pouze na žádost. Pokud se následně ukáže, že výchovu konkrétního dítěte, za které bylo automaticky přiznáno výchovné ženě, zajišťoval ve větším rozsahu muž, provede plátce důchodu příslušnou změnu, tj. ženě výchovné odejme a muži jej přizná. Procesní režim žádosti se musí uplatnit také u starobních důchodů žen, u nichž z jakýchkoliv důvodů nebude přiznáno výchovné z moci úřední (obvykle proto, že v evidenci plátce důchodu nebyly uloženy údaje o počtu vychovaných dětí v podobě, která je využitelná pro automatizované zpracování). Z důvodu proveditelnosti a eliminace spekulativního jednání některých pojištěnců se navrhuje omezit možnost podání žádosti prekluzivní lhůtou 2 roky od účinnosti zákona.

Pro případy, v nichž mezi rodiči dítěte nebo jinými pečujícími osobami nastane spor o to, kdo z nich zajišťoval výchovu ve větším rozsahu, se zavádí nový typ správního řízení, tzv. řízení o uznání výchovy dítěte, které bude vedeno na okresních správách sociálního zabezpečení, a jehož smyslem je autoritativní vyřešení právě této otázky. Předpokládá se samozřejmě standardní přezkoumatelnost tohoto rozhodnutí v odvolacím, popř. i soudním řízení. V souvislosti s nutností vést tato řízení v případě sporu není vyloučeno riziko zvýšení administrativní náročnosti a dodatečných nákladů na straně orgánů sociálního zabezpečení, resp. soudů.

V důsledku zavedení zvýšení důchodu za vychované děti budou muset plátcí důchodů zásadním způsobem rozšířit všechny své evidence a veškeré aplikační vybavení, které tyto evidence využívá pro zpracování tuzemských i zahraničních výplat. Tato technická, ale i související metodická příprava na implementaci navrženého opatření si vyžádá minimálně 1 rok. Vzhledem k těmto skutečnostem a také ke společenské významnosti níže popsaných změn se navrhuje stanovit účinnost nové úpravy od 1. ledna 2023. Ustanovení čl. II bodu 5 a čl. III bodu 3 mají dřívější účinnost, neboť v případě vedení evidence (čl. III bod 3) je potřebné, aby pro účely zvyšování důchodů za vychované děti byla evidence plátců důchodů doplňována co nejdříve, a v případě podávání žádostí o zvýšení již přiznaných starobních důchodů (čl. II bod 5) je třeba umožnit podávání žádostí před 1. lednem 2023 a upravit procesní postupy pro předčasně podávané žádosti.

Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Dopad na státní rozpočet

Po zavedení navrhovaných změn se zvýší výdaje na důchody o zhruba 0,3 % HDP.

V prvním roce půjde o částku 17,9 – 18,9 mld. Kč. Na základě údaje o vyplácených důchodech se odhaduje, že je aktuálně vyplácen starobní důchod 1,4 mil. důchodkyním, které v minulosti vychovaly děti, a měly by tak nárok na zvýšení. Průměrná částka zvýšení by měla lehce přesáhnout 1 000 Kč, což odpovídá v průměru o něco více než 2 děti na jednu ženu, která děti měla. Náklad na zvýšení u této skupiny by pak činil výše uvedených 17,9 mld. Kč. V případě, že o takové děti pečoval ve větším rozsahu muž a bude nakonec výchovné přiznáno jemu, nebude to mít na celkové výdaje vliv. Kromě výše uvedeného počtu žen je v současnosti vyplácen starobní důchod i cca 90 tis. vdovcům. Tito muži by si také mohli potenciálně o zvýšení požádat. Náklad u této skupiny by mohl činit v prvním roce maximálně zhruba 1 mld. Kč.

V dalších letech se budou vyvíjet následovně (při použití střední hodnoty výše uvedeného odhadu pro první rok).

Tabulka 1 - Výdaje na výchovné v mld. Kč

	2023	2024	2025
Dodatečné výdaje na výchovné	18,4	18,8	19,4

Navrhované opatření v podobě zavedení zvýšení starobního důchodu za vychované děti zhorší dlouhodobou finanční udržitelnost veřejných financí. Indikátor S2 se zvýší o zhruba 0,2.

Výdaje na zavedení nové právní úpravy

Dalším nákladem bude potřeba zajistit administrativní připravenost plátců důchodů na realizaci navrhované právní úpravy. V důsledku zavedení zvýšení starobních důchodů za vychované děti budou muset plátcí důchodů zásadním způsobem rozšířit své evidence a aplikační vybavení, které tyto evidence využívá pro zpracování výplat důchodů. Tyto náklady by u plátců důchodů mohly činit částku okolo 150 mil. Kč.

Dopad na ostatní veřejné rozpočty

Na ostatní veřejné rozpočty nemá návrh zákona žádný vliv.

Sociální dopady a dopady na rodiny a specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Návrh povede ke zlepšení příjmové situace starobních důchodců, kteří v minulosti zajišťovali výchovu dítěte/děti. V konkrétním případě se může jednat o navýšení procentní výměry např. o 1 500 Kč (při výchově tří dětí). Tento finanční efekt bude přirozeně nejvíce znatelný u osob s nejnižšími důchody. Výše výchovného není vázána na výši důchodu nebo na předchozí příjmy pojištěnce. Návrh dopadne stejným způsobem jak na osoby, jimž bude starobní důchod teprve přiznáván, tak na osoby, které tuto dávku již pobírají. Nárok na zvýšení za výchovu konkrétního dítěte má vždy pouze jedna z osob, které výchovu zajišťovaly, a to ta, která se na ní podílela v největším rozsahu.

Z pohledu konkrétních dopadů povede navržená změna k následujícímu vývoji.

Navrhovaná změna ovlivní výši přiznávaných starobních důchodů, a to v závislosti na počtu dětí, které pojištěnec v největším rozsahu vychoval.

Tabulka 2 – Výše starobního důchodu bez a s nárokem na výchovné v roce 2023

Výše starobního důchodu bez nároku na výchovné	Výše starobního důchodu při nároku na výchovné za		
	1	2	3
	vychované děti		
12 000	12 500	13 000	13 500
14 000	14 500	15 000	15 500
16 000	16 500	17 000	17 500
18 000	18 500	19 000	19 500
20 000	20 500	21 000	21 500
22 000	22 500	23 000	23 500
24 000	24 500	25 000	25 500

S každým vychovaným dítětem se výše starobního důchodu zvýší (v roce 2023) o částku 500 Kč. V dalších letech se bude částka výchovného zvyšovat stejně jako procentní výměra starobního důchodu, a to jak u vyplácených důchodů (kde bude součástí procentní výměry důchodu) tak i u důchodů nově přiznávaných (při zvýšení procentních výměr důchodů v lednu 2024 např. o 3 %, potom se částka výchovného pro rok 2024 zvýší z 500 na 515 Kč). Tzn., že částka výchovného, o kterou bude vyšší procentní výměra starobního důchodu, bude u všech starobních důchodců se stejným počtem vychovaných dětí v konkrétním roce stejná. Předpokládaný vývoj pro nejbližší období ukazuje následující tabulka.

Tabulka 3 – Výše výchovného

Rok	Výše výchovného za		
	1	2	3
	vychované děti		
2023	500	1000	1500
2024	515	1030	1545
2025	529	1058	1587

Zhodnocení dopadů ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava obsažená v zákoně o důchodovém pojištění pouze v jediném případě princip rovnosti mužů a žen nerespektuje beze zbytku, a to v tom smyslu, že nárok na hodnocení výchovy pro důchodové účely zakládá pouze pro některé ženy, kterým se snižuje hranice důchodového věku. I tento jediný rozdíl je však pouze dočasný. Neobsahuje v tomto ohledu žádnou výjimku pro muže, kteří z různých objektivních či subjektivních důvodů zajišťovali výchovu dětí buď zcela sami, anebo ve větším rozsahu než ženy.

Návrh na zavedení zvýšení důchodu za vychované děti je naopak konstruován jako genderově neutrální, neboť přináší možnost zvýšení procentní výměry, jak ženám, tak také mužům, pokud se prokáže, že zajišťovali výchovu sami nebo ve větším rozsahu než ženy. Lze nicméně předpokládat, že ve většině případů vznikne nárok ženám, neboť zpravidla zajišťovaly péči o děti ve větším rozsahu právě ony. To zároveň povede ke zmírnění poměrně významného rozdílu mezi průměrnou výší starobního důchodu mužů a žen. Návrh zákona jako celek má tedy pozitivní dopad na rovnost žen a mužů v základním důchodovém pojištění.

Z hlediska rovnosti lze poukázat na postup při přiznání zvýšení za vychované děti u důchodů přiznaných před účinností návrhu – zatímco většině žen se důchody zvýší automaticky (na základě údaje o počtu vychovaných dětí evidovaných pro účely snížení hranice důchodového věku), mužům lze výchovné přiznat pouze na žádost (údaj o počtu dětí nemá ČSSZ ve své evidenci, protože jej dosud nesledovala). Tento specifický procesní režim však v žádném případě nepředstavuje překážku pro vznik hmotněprávního nároku muže na zvýšení, jestliže splňuje zákonem stanovené podmínky. Pokud by zvýšení za vychované děti mělo být poživatelům starobních důchodů (ženám i mužům) přiznáváno v totožném procesním režimu, muselo by se tak dít pouze na žádost; takové opatření by však bylo vzhledem k počtu poživatelů starobních důchodů, kterých je 2,3 mil., prakticky nerealizovatelné.